ВАЗОВ ЛИСТ

120 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ИВАН ВАЗОВ

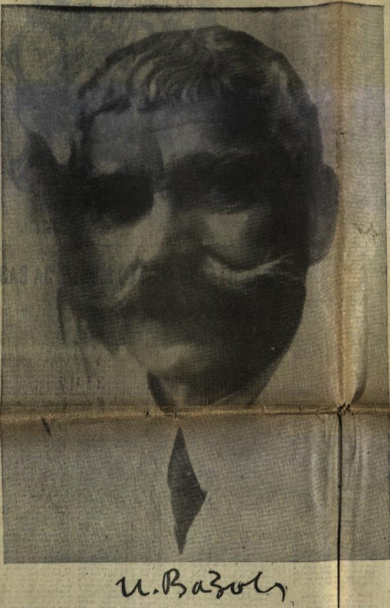

ПИСМО НА ДРУГАРЯ ТОДОР ЖИВКОВ

ДО РЕДАКЦИОННИЯ КОМИТЕТ
НА В. „ВАЗОВ ЛИСТ"
ТУК

Другари.

Благодаря за поканата да участвувам в специалния юбилеен вестник, посве- тен на 120-годишнината от рождението на народния поет Иван Вазов. Горещо приветствувам издаването на Вазовия лист, участието ми в него за мен е го- ляма чест, но, за съжаление, в момента съм много зает, а да се изказвам им- провизирано за такова изключително явление в духовния живот на нашия на- род, каквото е творческото дело на Иван Вазов, не ми е възможно.

Никой от нас, българите, не може да си представи себе си без ония най- съкровени струни, които изведнъж, неочаквано, но властно зазвъняват в души- те ни и заговарят с Вазовите думи. Отлитат годините, отминават десетилетия- та, мени се животът и грижите и радостите на хората стават други. След смъртта на Иван Вазов България беше разтърсена от революционната буря на Септември 1923 година, нашият народ преживя разгрома и монархо-фашист- ката диктатура, смъкна монархията и буржоазната власт, успешно изгражда социалистическото общество. Всичко това стана и става след смъртта на Иван Вазов. Но може ли някой да каже, че е станало без него?

Иван Вазов не доживя до Септемврийското въстание, великото събитие в живота на нашия народ, което по своето значение може да бъде сравнено само с Априлското въстание 1876 година, защото през Септември 1923 г. бъл- гарският народ наистина порасна с няколко века. Иван Вазов в някои свои разби рания плащаше данък на своето време и своето общество. Но тази историческа огра ниченост беше свойствена и на широки народни маси, на много от тези, кои- то по-късно създадоха Септемврийската епопея и завоюваха Деветосептемврий- ската победа. И няма никакво съмнение, че както неговият дядо Йоцо прог- ледна при едно далече по-незначително събитие, така и самият Иван Вазов щеше да прогледне, когато септемврийският пожар се разля по родната зе- мя и окървавената Марица понесе труповете на септемврийците.

С кого щеше да бъде Иван Вазов, с наследниците на Бойчо Огнянов или с чорбаджийските изтърсаци от шпицкомандите — дори поставянето на такъв въпрос е обидно за Вазовата памет. Отговорът на този въпрос е един, той е да- ден не в едно изказване, не в едно произведение, а в цялото творчество на Вазов и е даден с такава страстна сила и убеденост, че не подлежи на никак- во обжалване и преоценка. Ако Иван Вазов беше жив, ако беше живял в наше време и беше доживял до наши дни, той щеше да измине целия този път заедно с нас, българските комунисти, с трудовия български народ. Защото ние сме наследниците на възрожденците, ние възкресихме идеалите и делото на героите от „Епопея на забравените", ние превърнахме нашето „отечест во любезно" в процъфтяваща страна.

Иван Вазов винаги е имал едно вдъхновение и един съдник — българския народ. „Те жив са отклик на духа народни" — писа той за своите песни. Кой знае какви чудесни творби щеше да създаде той, ако беше участник в борби- те и труда на нашия героичен народ през последните пет десетилетия! Но и с това, което направи, такъв, какъвто е, Иван Вазов — по мащаба на своето творческо дело, по неговата енциклопедическа всеобхватност, по пълното му сливане с мислите и чувствата, със скърбите и радостите, с надеждите и стре- межите на народа — може да се сравни само с един свой предшественик: без- имения народен поет, създателя на българската народна песен.

Каквито и епитети да търсим, за да определим делото и да възвеличим името на Вазов, всичко ще бъде едностранчиво, недостатъчно, бледо.

Защото ето вече един век името на Иван Вазов е неотделимо от името България.

7 юли 1970 г.

ТОДОР ЖИВКОВ

МЛАДЕН ИСАЕВ ● ЖИВИ ПЕСНИ

Протече и твойто столетие
като пълноводна река.
И много злодейства помете
историята с тежка ръка.
Видя ти народа въстанал,
погрома под Средна гора,
дружините руски в Балкана
и първата наша зора...
В живота ни с песен си влязъл.
И да би отворил очи,
дочул би как името Вазов
високо и гордо звучи;
как в нашата утрин чудесна
невръстното още дете,
разтворило твоите песни,
на глас вдъхновено чете...

Каква епопея написа!
И в нея живеят така
Раковски, Бенковски, Паисий,
преминали в битки века...
Поздравя зад белия Дунав
сам Странджата с радост в гласа
Парижката бурна комуна,
проблясналa първа в света...
Днес в твоята песен изляна,
до нас като пролет дошла,
светлеят реките, Балкана,
народната чиста душа.
И нашата млада държава,
изправила гордо снага,
признателност днес ти отдава
и песен ти пее сега.

ЛАМАР ● ПРОСЛАВА ЗА ИВАН ВАЗОВ

Къде не беше ти, поет велик,
творец на българския ни език,
пребродил цялата родина кръстом,
прекръстил се във Рилската обител,
възлязъл в планини околовръстни
и станал техен всепокорен жител!

Спасител на гори и планини,
ти идваш в нашите велики дни
да те запомнят с твойте пътеписи
деца и внуци от читанки стари,
как ти от все душата си изписваш
треви, гори и горски пологари!

Драгалевци,
27 юни 1970

Как ти с душа навлезе във Батак
да овенчаеш славния юнак,
как в Перущица Кочо Чистемевски
свали на роба тежките запрежки,
и бродили сподавените сенки
да възвестят годините ни тежки!

И тъй остана твойта епопея
по-ярка от звездата на Орфея,
че подвигът на Шипка и Загоре
са твои размисли и вдъхновения,
и те наново ще ни заговорят
с възторзите на нови поколения!

Затуй, че ни превръщаш във деца,
че с твойто малко цвете във полето
залюбваме земята и небето —
благодарим!

Затуй, че с тебе ставаме младежи,
че сто и двадесет години
тъмнини дълбоки
превръщаме във светлина —
благодарим!

Затуй, че миналото ни
пренесе в днешно време
с Паисиево слово,
с гнева и любовта му,
за да сме все на щрек! —
благодарим!

Затуй, че върху твоите широки плещи
е легнала душата на България! —
благодарим!

ДОРА ГАБЕ

Народ и Родина празнуват сто и двадесетата му годишнина с дълбока признателност и завоевания, които биха вдъхновили лирата му за нови възторжени песни, посветени на нова, социалистическа България.

Заветният му идеал бе да види страната възмъжала и цветуща, народа — благоденствуващ и разгънал богатата си одареност и неизчерпаеми творчески сили.

Стъпила с единия крак на Емос с другия на Пирин, днешна България изживява пълен разцвет на сили и възможности. Диша с пълни гърди любовта на Странджата към родината.

Светлото утро над нашата татковина бе изтръгнато с много свидни жертви — непрежалими синове на народа, вдъхновявани от обаятелния образ на Огнянов и обезсмъртените борци за свобода от неговата „Епопея". Отгледани от Партията на българските комунисти, великата наследница и продължителка на ботевските революционни завети, те „в други полк минаха", като отдадоха сърцата си за народната свобода. Партизански отряди с името му и песента му за „Тих бял Дунав" кръстосваха планини, долини и громеха врага.

Вазовите дни настъпиха в разгара на новите големи преобразования в народното стопанство и целокупното развитие на страната. Ниви и поля, фабрики и заводи, гигантски строителни площадки и водноелектрически централи на социалистическа България се очистват от старото — страната разперва криле за нов полет към голямото бъдеще.

Поетът съучаствува в този съзидателен марш. Неговият глас ечи от единия до другия край на родината:

> Да работим! Нека тая дума
> екне кат камбанен звън!

Така неговото съучастие в строителството на страната действува с всичка сила.

С народа и за народа — това бе девизът на неговия живот и творчество. Онзи девиз, който Партията отправи преди близо десет години към творците на културата: „По-близо до живота, повече сред народа!"

Вазовите дни, които обкръжиха неговата сто и двадесет годишнина, отново разкриха онези черти на поета, които се преплитат с черти и характерни моменти от социалистическото ни развитие. Преди всичко това е неговата вяра в одареността на народа ни, в неговото трудолюбие и беззаветно ученолюбие.

Народният поет с цялото си творчество е доказал и показал, че не само обича земята и народа си, но ги разбира и чувствува.

В това е силата на неговото безсмъртие,

НИКОЛАЙ ЗИДАРОВ ● ДВЕ ПОСВЕЩЕНИЯ

1. Гробът на Вазов

Лежи поетът в тебе, град. Все същ
е камъкът, от Витоша донесен,
и гробът тих. А колко пъти дъжд
гаси фенера, щом се спусне есен.

Една ли зима тук натрупва сняг,
веднъж ли бури пролетни лудяха,
вла над камъка върбата пак
стои като зелена, тиха стряха.

Небето ту цъфти като синчец,
ту в тъмни облаци за миг се скрие —
и в песните на гордия певец,
и над пръстта му властвуват стихии:

че той бе в дни на мрак, на люта сеч
и слънчев лъч, и тръбен зов, и меч,

2. Кръчмата на знаменосеца

О, романтична кръчма, скрила
лик в миналото, идвам пак
да търся Странджата в Браила
и да потъна в твоя мрак.

През Дунав с ветровете сини,
комити тръгвали от юг —
в дни мрачни, в нощи дъждовни
към тебе пращал ги Русчук.

След век и аз дойдох... Не строфи,
донесох свеж босилков стрък
и — „много здраве" от Калофер,
и — „добър ден" от Казанлък...
— Поете, спри... Тук с ритъм джазов
умира залеза в тъга.
И само в книгите на Вазов
ще видиш кръчмата сега,

25